

TREBALL FI DE MÀSTER

Màster Universitari de Psicopedagogia

Curs acadèmic 2017-18

EL LLENGUATGE, L'EINA PER LA INCLUSIÓ DE L'ALUMNAT NOUvingut

Realitzat per María Santos Gallardo

Tutoritzat per Ana Luisa Adam Alcocer

18 de maig de 2018

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

c. Císter, 34
08022 Barcelona

www.blanquerna.edu

Resum

En l'actualitat a les aules catalanes tenim al que seria aproximadament el 13% d'alumnat immigrant i cada any són més els alumnes nous que es matriculen. Des dels anys 80 a Catalunya, com a altres regions i països, s'ha implantat la immersió lingüística com a mètode per garantir la inclusió i la cohesió social. Aquests alumnes d'origen estranger han de fer front a l'aprenentatge del català i als continguts de les matèries mentre lidien amb integrar-se dins de la comunitat educativa i la societat.

Per atendre les seves necessitats, la Generalitat de Catalunya aposta per la metodologia o espai de l'aula d'acollida. Un espai, que molts afirmen com a segregador, per ensenyar-los la llengua vehicular de l'escola i els nostres costums com a comunitat.

El present article aborda la temàtica de la immigració i la llengua i com aquesta és tan rellevant per la inclusió d'aquest alumne en la societat i en l'escola. Per realitzar aquesta investigació s'han realitzat observacions i entrevistes a dos alumnes d'una escola de Barcelona i a dos professionals del centre per comprovar com es treballa l'ensenyament-aprenentatge de la llengua i com se senten els nens amb aquesta metodologia emprada per l'escola.

Es plantegen les qüestions d'una alternativa a l'aula d'acollida i del reforç i aprenentatge del català des d'una mirada inclusiva. D'aquesta manera, si augmenta la seva competència en el domini del català, també augmenta la seva inclusió dins de l'aula i, com a conseqüència, se sentirà part del grup, de l'escola i la societat.

Paraules clau

Llenguatge, immersió lingüística, immigració, inclusió, aula d'acollida.

Abstract

At the present time in the classroom would be in Catalan about 13% of immigrant students and every year more students newcomers. From the 80 years in Catalonia, as in other regions and countries, has implemented the Language immersion as a method to ensure the inclusion and social cohesion. These students of foreign origin must deal

with the learning of Catalan and the content of raw materials while to fight with integrated within the educational community and society.

To meet their needs, the Generalitat de Catalunya is committed to the methodology or space of the welcomed classroom. A space, which some people think is a place to be segregated than the others partners, to teach the teaching Language of the school and our customs as a community.

This article deals with the topic of immigration and Language and how this is relevant both to the inclusion of this students in the society and in the school. To carry out this research, there have been observations and interviews with two students of a school of Barcelona and two professionals from the centre to check how it Works the teaching and learning if the Language and how they feel the children with this methodology used by the school.

Will raise the issues of an alternative to the classroom and the reinforcement and/or learning Catalan from an inclusive perspective. In this way, if you increase their competence in the domain of Catalan also increases its inclusion within the classroom and, as a result, you will feel part of the group, the school and society.

Key words

Language, linguistics inclusion, immigration, inclusion, welcomed classroom.

Introducció

Actualment, el 13% de l'alumnat que tenim a les aules catalanes són d'origen estranger (Institut d'Estadística de Catalunya, 2013/14) i cada any va en augment donat la facilitat per matricular-se en qualsevol moment del curs escolar. En el present treball s'aborda el tema de la immersió lingüística com l'eina per la inclusió de l'alumnat nouvingut. Segons el Departament d'Ensenyament, es considera alumne nouvingut aquell que s'ha incorporat per primera vegada al sistema educatiu català en els últims dos anys. Pel que fa a aquest mètode lingüístic el Departament d'Ensenyament aposta en la seva aplicació per incloure dins de l'escola i de la societat catalana als alumnes que procedeixen d'altres nacionalitats fora del territori de Catalunya. En les últimes dècades hem vist com aquest fenomen de la diversitat cultural i lingüística és un fet real amb el qual ens trobem a les nostres escoles, siguin públiques o concertades/privades.

Les escoles i els professionals de l'educació han trobat la necessitat de capacitar als alumnes per assolir l'èxit acadèmic dins del nostre sistema educatiu, però aquest depèn de molts factors que vénen intrínsecs dins de cada educant.

El tema en qüestió és, com agafen les escoles aquestes recomanacions del Departament i com les tradueixen en recursos materials, humans i procedimentals? Els hi és beneficiós als alumnes ja no només en l'àmbit lingüístic i acadèmic sinó també psicològic? Com reben els seus companys als alumnes nous?

Tal com s'explica a la presentació de l'article, és una realitat que Catalunya i la societat que la conforma és complexa i plural i l'augment de la immigració ha fet que aquests conceptes prenguin més força. Tant és així que les escoles reben als fills de les famílies de diferents nacionalitats que arriben al nostre territori i als quals se'ls hi ha de garantir una resposta educativa adequada a les seves necessitats lingüístiques i culturals elementals per la inclusió en la nostra societat (Pla per a la Llengua i la Cohesió Social, Generalitat de Catalunya, 2004).

Continuem amb el que ens diu el Pla de Llengua i Cohesió Social (Pla LIC, 2004) pel que fa al català. Per garantir l'aprenentatge i el manteniment de la nostra identitat cultural com a poble, van sorgir els plans d'immersió lingüística. No obstant això, tot i aquests projectes, s'ha hagut d'emfatitzar en el català com a llengua vehicular i de comunicació en el sistema educatiu per generar la cohesió social objecte de recerca. Per consegüent, les nostres escoles han de ser un model de la societat somiada amb els recursos suficients per atendre les necessitats derivades d'aquest moment de diversitat cultural que inclogui i enriqueixi a tots (Cid & Pañera, 2004).

El Pla d'Immersion Lingüística de Catalunya (2007-2013) es va elaborar amb la finalitat primera d'implementar un sistema educatiu bilingüe en aquelles regions catalanes on la llengua materna majoritària fos el castellà. Amb aquest procés no es pretén deixar de banda el castellà com a llengua de parla quotidiana sinó de fer competent a l'alumnat en les dues llengües que es parlen a la societat una vegada finalitzat l'ensenyament obligatori.

Es va començar a aplicar en els anys 80 de forma progressiva. Malgrat tot, als centres d'educació infantil i primària no es va consolidar com s'esperava i als centres d'educació secundària no va ser un procés tan potent i sistemàtic com es pretenia,

generant “*un trencament lingüístic i metodològic*” (Pla d’Immersió Lingüística de Catalunya, 2007-2013).

Una dècada després, a partir dels 90, ens trobem amb una nova realitat on la societat catalana va experimentar un procés de transformacions culturals i socials a causa de l’arribada de famílies immigrants lingüísticament i culturalment molt diverses. Segons les dades registrades pe l’Institut d’Estadística de Catalunya (curs 2014/2015) l’alumnat escolaritzat segons el nivell és: a infantil de 626.804; a primària 953.116 i a secundària 291.734. En contrast, l’alumnat estranger a infantil 41.464; a primària 55.928 i a secundària 38.724. El que representa un tant per cent d’alumnes nous de 6,6% d’alumnes a infantil; 5,8% a primària i, per últim, 13,27% a secundària. Per tant, trobem clarament una realitat on la presència d’alumnat immigrant és important en número i va en augment (IDESCAT, 2015). Les dades globals a Catalunya són del 16% d’immigrants (Pla de Ciutadania i de les Migracions, 2017), no obstant això, a altres poblacions com Vic i Reus les dades són el 23% de ciutadans immigrants.

Davant d’aquesta situació, els plans d’immersió lingüística es continuen portant a terme a Catalunya i segons Vila i Serra (2004) l’èxit que fins aleshores havien generat aquests plans amb l’alumnat castellanoparlant, com també, els estudis realitzats durant els noranta (Arnau et al., 1993 i 1994; Bel et al., 1991, 1993 i 1994; Boixaderas et al., 1992; Ribes, 1993; Vila, 1995) van ser l’aval per considerar que l’alumnat estranger també tindria èxit amb la immersió.

Altres fonaments teòrics sostenen que la immersió lingüística és molt efectiva per ensenyar una segona llengua, aquella amb la que s’ensenyen les matèries a l’escola però no amb la que els nens es comuniquen amb la seva família. A les bases teòriques del Programa d’immersió lingüística del servei de l’ensenyament del català (2004) parlen que aquesta educació bilingüe es basa en “models d’enriquiment”, dels que parlava Fishman en 1976, que parlava de programes de bilingüisme total per la comunitat, no només per immigrants.

Seguint amb aquest programa del servei de l’ensenyament del català (2004), ens remuntem a l’any 1965 quan es va posar en marxa al Canadà la primera experiència d’immersió. Així, pel seu plantejament, el programa d’immersió realitzat a l’escola Saint Lambert suposava un canvi de llengua de la llar a l’escola. És a dir, els alumnes escolaritzats tenien a l’escola una llengua vehicular de continguts diferent de la qual empraven habitualment per relacionar-se a casa amb els seus familiars. Els

bons resultats aconseguits en l'avaluació del programa (Lambert & Tucker, 1972) palesaren que s'havien assolit els objectius que s'havien marcat i demostraren, en definitiva, que l'ensenyament des de l'inici de l'escolaritat en una segona llengua no representava cap impediment per a aquests alumnes en relació al seu èxit acadèmic. Va sorgir a causa del no assoliment del francès dels alumnes, ja que els seus aprenentatges no els hi permetien comunicar-se competentment en aquesta llengua, fet que els hi impedia la incorporació al món laboral o respondre a les demandes socials del que seria el Quebec en uns anys. Així doncs, van dissenyar el que avui coneixem com Programa d'Immersion Total Primerenca, que consistia a ensenyar francès a alumnes que com a llengua materna tenien l'anglès, que era la llengua majoritària, i aquesta segona llengua seria amb la qual es formarien a l'escola. El pla d'immersió realitzat a l'escola Saint Lambert va obtenir bons resultats aconseguits en l'avaluació del programa (Lambert & Tucker, 1972) amb l'assoliment dels objectius, tot demostrant que l'ensenyament des dels primers anys d'una segona llengua no es troba en conflicte amb l'èxit acadèmic dels alumnes.

L'Administració de Catalunya va decidir posar en marxa el programa d'immersió lingüística que va quedar definitivament regulat l'any 1983 amb la Llei de Normalització Lingüística, el Decret del 30 d'agost i l'Ordre del 8 de setembre del mateix any, tot i això, no es va impulsar fins al curs 1984-1985, en el qual el Servei d'Ensenyament del Català inicià els Plans Intensius de Normalització Lingüística. Des d'aquell moment, la situació a Catalunya ha variat molt, es registra un augment d'alumnes que coneixen la llengua vehicular de l'escola, un 30% aproximadament, quan s'incorporen al sistema educatiu escolar (Bases teòriques del Programa d'Immersion Lingüística del Servei d'Ensenyament del Català, 2004). Després de la dictadura es va voler retornar la importància del català a la nostra societat i, per aquest motiu, es van fer cursos d'adults i fer-la primera llengua a les aules. Malgrat tot, encara no és la llengua majoritària a Catalunya amb més de dos milions de catalanoparlants i gairebé 3 milions de castellanoparlants (Méndez, 2013). Però no acaba aquí la complexitat, no només trobem alumnes que parlen castellà o català a les nostres aules sinó que cada vegada més trobem tipologies diverses d'alumnat. Un primer cas seria, aquells que coneixen una de les dues llengües però s'incorporen tard al sistema educatiu i, com a conseqüència, "una immersió retardada" o "immersió tardana" i, un segon cas, aquells que no coneixen cap de les dues llengües amb les quals s'imparteix el currículum.

Aquesta diversitat depèn de diferents factors: el coneixement de la seva pròpia llengua, el nivell d'escolarització previ, el moment d'incorporació al nostre sistema educatiu, nivell socioprofessional de la família i expectatives educatives, actituds cap a les llengües i motivacions per aprendre-les, etc.

Segons Lasagabaster i Sierra (2005), la seguretat dels alumnes pel que fa a l'aprenentatge d'una segona llengua, en aquest cas el català, depèn de si la seva llengua materna es basa en l'alfabet llatí i de si al seu país han après una segona llengua. Molts d'ells no gaudeixen d'aquests avantatges i viuen amb el neguit i por de cometre errors lingüístics i socials. En no poder-se comunicar amb normalitat altera la seva personalitat.

Tot i que no hi ha molts estudis qualitius en relació a l'èxit acadèmic de la immigració, la majoria d'ells mostren que aquests alumnes no obtenen resultats que es puguin equiparar amb els seus companys espanyols i/o catalans (Fullana et al. 2003; Montes, 2002; Serra, 1997; Siguan, 1998; Vila et al., 2004). Més específicament, els resultats en llengua catalana i castellana són bastants més baixos a una escola de Lleida, a Guissona (Navarro & Huguet, 2005) entre d'altres casos. Els alumnes de parla hispana també obtenen pitjors resultats que l'alumnat autòcton però millors que els que no coneixen el castellà (Navarro, 2003) que en l'actualitat representen el 64% d'alumnes estrangers (Estudi PISA, 2015). Tanmateix, independentment de quina sigui la nacionalitat estrangera de l'alumnat, experimenta dèficits en el domini de les habilitats lingüístiques implicades en les activitats d'ensenyament i aprenentatge. A més, aquests problemes persisteixen en els anys, el que fa que calguin suports sostinguts per millorar i sortir-se'n amb èxit d'aquesta situació (Maruny & Molina, 2000; Navarro, 2003).

En altres casos, ens podem trobar amb alumnes que les seves famílies tenen posats en ells grans expectatives i, tot sent realistes, si ells estan motivats i amb ganes d'aprendre la llengua, poden obtenir millors resultats que altres alumnes amb menys incentius i amb situacions familiars complicades o en risc (OECD, 2015).

El Pla per a la Llengua i la Cohesió Social s'aborda aquesta problemàtica, sent conscients que les actuacions es faran més extenses en el temps conforme més tard els alumnes s'incorporin a l'escola (2004-2010). És clar, que els alumnes de famílies provinents d'altres països però nascuts a Catalunya no presenten problemes en

l'aprenentatge lingüístic i en el desenvolupament acadèmic (Vila, 2004) aprenent el llenguatge de forma natural (Navarro & Huguet, 2006).

L'estudi més actual de PISA (Programme for International Student Assessment) corresponent a l'any 2015, ens revela que a Catalunya els alumnes immigrants es troben en pitjors resultats estadístics referents a l'assoliment de les matèries bàsiques que s'avaluen en aquest estudi, a 62 punts per sota de la mitjana de diferència amb els seus companys.

Per consegüent, es troba la necessitat de crear noves metodologies per atendre les necessitats que es deriven de la immersió d'aquests alumnes en el nostre sistema educatiu. La principal eina o dispositiu al qual s'acudeix són les aules d'acollida (Alegre, Benito & González, 2008).

Segons el Pla per a la Llengua i la Cohesió Social "l'aula d'acollida és un marc de referència i un entorn de treball obert dins del centre educatiu que facilita l'atenció immediata i més adequada de l'alumnat nouvingut i que ajuda el professorat davant els nous reptes educatius" (p.31, 2004-2010). En la mesura del possible s'evitarà que sigui un espai físic, tot i que a secundària pot ser-ho, però, més concretament, ens referim a una estructura d'organització amb mesures curriculars, metodològiques i materials que pretenen garantir l'aprenentatge del català i la progressiva incorporació de l'alumnat a l'aula ordinària.

Són diversos autors els que recolzen aquest dispositiu a partir de certs estudis de camp pel que fa a l'assoliment de la llengua (depenent de molts factors) però, en contraposició, tenim a qui diu que la relació entre els alumnes nouvinguts i els autòctons no és tan consistent a la aula pròpia ni al pati (Alegre, Benito & González, 2008). Així doncs, caldria plantejar-se altres alternatives diferents a extreure a l'alumne del seu grup classe?

Segons l'informe PISA (2015) es considera segregadora la pràctica de l'aula d'acollida i estretament lligada al baix nivell d'integració de l'alumnat en el centre i utilitza la paraula "aïllament" per definir el sentiment d'aquests alumnes nouvinguts i trobant límits en els aprenentatges generals que es poden donar a l'aula (Ainscow 1995).

La inclusió és la base de l'escola del nostre segle (Stake 2010), una educació que es basa en la cabuda de tots els alumnes i famílies en el sistema educatiu català i espanyol i és un dret per a totes i cadascuna de les persones de la societat (UNESCO, 1994-2001). Aquesta realitat té unes bases ben sòlides i que trobem al *Universal Design for Learning* (en català Disseny Universal de l'Aprenentatge - DUA). En termes generals, el Disseny Universal de l'Aprenentatge té l'objectiu de garantir l'accés al currículum a tot l'alumnat. Aquest es guia per tres principis fonamentals i en aquest cas, incidirem en el principi número II: "*Provide Multiple Means of Action and Expression*", el com de l'aprenentatge (UDL, 2011). Cada alumne aprèn de manera diferent i hem de respectar la seva singularitat amb la possibilitat d'expressar-se de maneres diverses segons les seves característiques i possibilitats. En conseqüència, s'han de "proveir d'opcions" diverses que els hi permetin expressar-se i actuar amb les seves particularitats (DUA, 2011). Ajustant així a cada alumne les metodologies i recursos que li siguin més beneficiosos pel seu aprenentatge. Els alumnes que tenen dificultats amb la llengua o no la coneixen necessitaran, per exemple, alguna traducció o d'alguna expressió gràfica per aclarir el significat.

Al centre on es durà a terme la investigació compten amb diferents dispositius per atendre la diversitat tal com es troba reflectit al seu Pla d'Atenció a la Diversitat (2011). En aquest trobem que aposten per l'aula d'acollida com a transició a l'aula ordinària, encara que cada alumne sigui considerat segons les seves necessitats.

El Pla d'Atenció a la Diversitat del centre en qüestió contempla la possibilitat d'una aula d'acollida, però en l'actualitat no disposen d'aquesta per la manca de necessitat. A l'escola hi ha catorze nens nouvinguts i prefereixen atendre'ls dins de l'aula o treure'ls en moments concrets, segons el seu protocol.

Troblem que recurs metodològic no és l'única eina que podem emprar per atendre la diversitat cultural i lingüística, al document d'educació intercultural (2016) del Departament d'Ensenyament es mostren altres alternatives basades en la inclusió i el desenvolupament integral de l'alumnat. Aquestes són: dos docents a l'aula (co-docència), treball cooperatiu, tutoria entre iguals, treball multinivell, treball per projectes i grups interactius. Plantejaments didàctics no diferents dels que parla com a mesures i suports universals, o sigui, per tot l'alumnat, el Departament d'Ensenyament (2015) al document "De l'escola inclusiva al sistema inclusiu".

Objectius del treball

Els objectius que s'han plantejat en aquest treball de recerca estan enfocats en els temes centrals que són la immersió lingüística i la inclusió social. Aquestes dues temàtiques van de la mà en aquest treball a causa de la necessitat de comprendre si la immersió lingüística ajuda a la inclusió de tot l'alumnat i com es fa, en concret, a l'escola objecte d'estudi. S'han definit cinc objectius, dels quals el primer és l'objectiu general i d'aquest surten quatre objectius específics que es tradueixen en tasques per garantir o assegurar l'assoliment del principal.

Objectiu general. Explorar com la immersió lingüística garanteix la inclusió de l'alumnat a la comunitat educativa.

Objectius específics:

- Conèixer com s'aplica la immersió lingüística a les aules.
- Comprovar els beneficis i inconvenients de la immersió lingüística.
- Comprovar el grau d'inclusió dels alumnes nous a l'escola.
- Empoderar els alumnes nous a aprendre i sentir-se part de la comunitat.

Mètode

Participants

El centre on es duu a terme la investigació està situat a la ciutat de Barcelona, a prop de la Diagonal, i és de titularitat privada/concertada. El motiu de l'elecció d'aquest és per ser el centre de pràctiques escollit a l'assignatura del pràcticum.

En aquest centre s'imparteix educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i batxillerats (artístic, tecnològic, humanitats i ciències socials i, ciències de la naturalesa i la salut). Per tal de poder acollir a l'alumnat, l'escola compta amb un gran i divers espai que dona resposta a la diversitat de necessitats que hi pugui haver. D'aquesta manera, s'inculquen valors d'integració importants en el món en el qual vivim i on els alumnes es mouen i es mouran.

L'objectiu principal de l'escola és que els educadors i educadores transmetin als alumnes educació, cultura i formació que siguin coherents per tal de situar-se en un

món en constant evolució i, per assegurar la continuïtat dels estudis en etapes superiors, com poden ser universitaris o en altres àmbits educatius.

Es va arribar a la conclusió que qui podia representar i donar informació sobre aquesta realitat en qüestió són els alumnes que s'han trobat en la seva vida amb aquesta problemàtica. Els professionals seleccionats, la directora del centre i el cap de departament d'orientació, són qui dominen més sobre el tema i tenen més per la mà com s'aborden aquestes situacions a l'escola. Els alumnes i professionals de l'educació que han participat en l'estudi van ser seleccionats per assolir els objectius de la mateixa recerca de forma fidedigna. Els participants escollits van ser: un alumne que fa quatre mesos que ha arribat a l'escola, provinent de Sud-Amèrica i un segon participant d'origen xinès que fa dos anys a l'escola (vegeu Taula 1). Els professionals participants en el projecte van ser el cap de l'equip d'orientació del centre i un membre de l'equip directiu (Taula 2).

Taula 1

Característiques demogràfiques dels alumnes participants

	Edat	Lloc de procedència	Cursant	Temps vivint a Catalunya
K	13 anys	Equador	2º ESO	4 mesos
Z	12 anys	Xina	2º ESO	1 any i mig

Taula 2

Característiques demogràfiques del professionals participants

	Edat	Gènere	Càrrec	Formació acadèmica	Anys d'experiència a docent	Antiguitat a l'escola
LI	Anys	Home	Mestre a secundària i cap de l'equip d'orientació	Mestre d'E. Especial i P. Terapèutica	20 anys	17 anys
M	Anys	Dona	Directora del centre	Llicenciada en Filologia Hispànica	27 anys	10 anys

La informació que trobem a les taules ha estat proporcionada pels participants a les entrevistes corresponents. A continuació es tracten els instruments seleccionats que s'han utilitzat per fer la investigació de camp.

Instruments

La primera fase del projecte, ha consistit a concretar la temàtica a treballar i la corresponent selecció dels participats. La durada d'aquesta ha estat de tres setmanes.

A la segona fase del projecte s'han seleccionat els instruments més adients per dur a terme aquesta investigació. Han sigut escollits en dues setmanes. S'ha decidit que siguin l'entrevista i l'observació considerant que són el mètode empíric més fiable de recollida de dades, a més de tenir en compte les característiques dels participants i les del projecte. Així doncs, a continuació es presenten els que s'han aplicat als alumnes i als professionals participants en la investigació.

Pel que fa a les entrevistes realitzades als alumnes es pretén comparar les diferències que trobem entre l'evolució que han tingut a l'escola vers la competència comunicativa i la inclusió en la comunitat escolar. Es van realitzar en una setmana als dos. S'ha de tenir en compte que aquests alumnes es troben en diferents moments de la seva trajectòria evolutiva. D'aquesta manera, va ser necessari fer l'entrevista en castellà per un dels alumnes, ja que la seva competència en llengua catalana és pobre, per l'altre alumne sí que es van poder realitzar les preguntes en català.

Les entrevistes són obertes. En aquestes es destaquen diferents trets del procés que estan vivint com, en el cas de l'alumne que fa un mes a l'escola, se li van realitzar preguntes referents a l'àmbit social, acadèmic i d'estat d'ànim, algunes són: com es va sentir el primer dia a l'escola, si hi ha algun company o mestre que l'ajudi a comprendre les explicacions o consignes, si està fent amistats, que li sembla, que els hi fa difícil ser un més (en el cas que així sigui), etc. En el cas de l'alumne que aquest és el seu segon any a l'escola, es van realitzar preguntes similars però a llarg termini, com per exemple, com s'ha sentit durant aquests temps, si ha tingut suport, si es veu capaç de parlar la llengua amb certa fluïdesa, etc. Les preguntes realitzades a ambdós alumnes són similars, la gran majoria, per poder fer una comparativa i extreure resultats rellevants sobre l'aplicació de la immersió lingüística.

Quant a les entrevistes que s'han fet als professionals, aquestes tenen com a finalitat conèixer quins són els objectius que es plantegen com a centre i les eines i

metodologies que segueixen i posen en pràctica, per tal que la inclusió sigui efectiva i tingui èxit a llarg termini. L'entrevista es va realitzar abans que el qüestionari, amb una durada total d'obtenció dels resultats de dues setmanes.

Així mateix, als professionals que han participat en l'entrevista i contestat el qüestionari se'ls hi han presentat preguntes referents a les metodologies i recursos que s'empren per atendre als nouvinguts, si es fa un seguiment acurat dels casos mensualment o en quins moments, etc.

Per realitzar les entrevistes s'han necessitat 30-40 minuts per fer cadascuna als alumnes. Pel que fa als professionals, a la persona encarregada de la direcció del centre se li ha realitzat una entrevista de 20 minuts que s'ha enregistrat en àudio i el cap del departament d'orientació ha contestat un qüestionari via correu electrònic.

El segon instrument d'anàlisi utilitzat ha sigut l'observació. Veure quina és la realitat d'allò que s'explica i de les lleis i decrets és bàsic per comprendre si s'estan obtenint els resultats que es pretenien i, posteriorment, fer una anàlisi per valorar si calen canvis. Ens aporta informació complementària.

Aquesta observació s'ha realitzat mitjançant un sistema de categories que ens permet conèixer, en concret, uns aspectes de forma contextualitzada. S'ha treballat amb dos dels alumnes que porten menys temps a l'escola per comprovar la seva evolució quant a l'adquisició de la llengua o la millora en aquesta. Aquestes observacions s'han realitzat setmanalment durant 3 setmanes i s'ha fet un buidatge en finalitzar el període per veure la seva evolució.

Les observacions es van realitzar durant algunes de les sessions de català, 1 per setmana en cada cas. També en els moments d'atenció personalitzada, 2 per setmana. Així doncs, les observacions van ser de 3 hores setmanals per cada alumne, durant un període de tres setmanes.

Procediment

Com a primer pas per la realització de la investigació, es va presentar el projecte a l'equip directiu del centre, de tal manera que ens donessin el seu vistiplau per portar-lo a terme. Seguidament es va fer l'elecció de la mostra amb la qual es podria treballar i es va dissenyar el pla de treball a seguir. Es va plantejar al mes de desembre.

La recollida de dades s'ha realitzat de diferent manera segons el tipus d'instrument. De forma seqüencial, es va aplicar com a primer instrument l'entrevista.

El psicopedagog va respondre a un qüestionari via correu electrònic i amb la directora es va pactar una trobada per respondre a l'entrevista. Les entrevistes al cap de departament i la directora es van realitzar al febrer. Més tard, al mes de març, es va entrevistar als alumnes per tal de poder tenir una base sobre allò que van explicar els professionals.

Per poder conèixer quin és el grau o nivell d'inclusió al col·legi de l'alumnat que va començar la seva escolaritat de forma tardana sent nouvinguts i quins són els recursos que es posen a l'abast, es va realitzar una entrevista oberta i pautaada a cadascun d'ells. Els alumnes van respondre a una entrevista amb preguntes similars per poder fer una comparativa però en privat, cadascú la seva. La informació obtinguda s'ha enregistrat amb una gravadora i realitzant, al mateix temps, anotacions dels comentaris més rellevants. En el cas dels alumnes i de la directora ha sigut presencia. Finalment, es va realitzar un informe en forma de resum de cadascuna de les entrevistes realitzades amb la seva transcripció corresponent. En total es van fer 4 entrevistes, 2 a alumnes i 2 a professionals que treballen al centre.

Posterior a les entrevistes realitzades es va parlar amb les tutores dels dos alumnes per poder realitzar observacions a l'aula per conèixer la situació de cadascun, en el mes de març. Un bona part de les observacions s'ha enregistrat durant les sessions individuals amb els alumnes els mesos de febrer i la primera quinzena de març. Les dades obtingudes s'han recollit i seleccionat en graelles amb un format que s'anomena sistema de categories, on s'han seleccionat els ítems de forma rígida i excloent per centrar la mirada en allò que únicament interessa observar.

Aquesta observació s'ha realitzat de forma directa, de forma participativa, ja que s'està present i en interacció amb l'alumne i, posteriorment, fent un registre descriptiu. S'han utilitzat dues graelles, una que recull aspectes d'àmbit acadèmic i una altra d'àmbit social-afectiu. La raó per la qual s'ha seleccionat d'aquesta manera la informació ha sigut a causa de poder diferenciar amb correcció i rigidesa els aspectes d'observació. Una graella complementa a l'altra i hi ha aspectes d'una que afecten l'altra i s'enriqueixen. El sistema de categories acadèmic fa referència a aquells aspectes que no poden ser avaluats o recollits mitjançant un altre mètode que no sigui l'observació.

En el cas de proves escrites, hi ha observació i un producte escrit, que deixa constància per part dels alumnes, en canvi, l'expressió oral o alguna activitat de comprensió no escrita s'ha decidit realitzar una observació més exhaustiva. Una vegada realitzada l'observació, s'ha realitzat un informe recollint la informació d'interès vers l'observació. Aquestes s'han realitzat en moments concrets, pocs minuts, quan s'ha dut a terme alguna activitat oral.

Resultats

Basant-nos en les dades obtingudes a partir de la realitat observada i amb les entrevistes realitzades es passa a fer un recull dels resultats obtinguts més rellevants. Primerament, es tractarà la informació extreta de l'entrevista a la directora i el qüestionari al psicopedagog. Després, passarem a parlar sobre les entrevistes fetes als alumnes i, per acabar, fer un buidatge dels aspectes observats.

Segons l'orientador, quan arriba un alumne nouvingut a l'escola seguint les indicacions de l'administració, se li assigna el nivell que per edat hauria de cursar. El Pla d'Acollida del centre contempla la benvinguda d'aquest alumnat amb una tutoria inicial amb l'alumne, unes portes obertes amb la família i s'assigna a un company que l'acompanyi i l'orienti les primeres setmanes.

Des de la direcció del centre es vetlla perquè tots els departaments coneguin quines són aquestes mesures segons la llei educativa. Se segueix un protocol que ve donat pel Departament d'Ensenyament i es compleix tant amb alumnes nouvinguts com amb personal del centre que s'incorpora a treballar.

Ens explica que, normalment, les famílies aporten informació sobre el seu fill vers els seus anys d'escolarització. A més, quan l'alumne porta un curs al sistema educatiu català ja hi ha registres i es pot obtenir aquesta informació.

A l'escola no hi ha Aula d'Acollida, el psicopedagog explica que les ajudes que reben aquests alumnes es realitzen fora de l'aula, la majoria de vegades, tant sigui en petit grup com de forma individual. Es decideix treure a aquests alumnes de l'aula quan no arriba a dos anys que hi són estudiant a Catalunya i tenen dificultats en l'àmbit comunicatiu. El cap de departament d'orientació considera que els recursos que aporta l'administració són limitats i que, per tant, han d'unificar forces i treballar entre tots amb tot el que tenen al seu abast.

Seguint parlant de la inclusió, la directora tracta el tema del Projecte d'Acollida, del nou protocol que ha aparegut d'inclusió i que encara s'ha de treballar sobre aquest. En aquest s'especifiquen certes intervencions i la directora comenta que ella creu en aquest protocol inclusiu i no veu adequat treure als alumnes fora de l'aula, no considera que sigui beneficiós, en contraposició al que ens explica l'orientador.

Pel que fa a l'acceptació i inclusió de la multiculturalitat es considera que no hi ha conflictes entre companys a causa de les diferències que hi puguin haver en l'àmbit cultural i lingüístic i, en general, hi ha bon clima i no s'han detectat problemes. Els alumnes de secundària assisteixen a xerrades dintre de l'escola sobre violència de gènere i bullying, a més, es tracten aquestes problemàtiques de forma transversal a diàriament a les assignatures i quant a comportament.

Segons la directora del centre, remarca l'eslògan de l'escola que diu que per educar cal estimar a tots per igual. Explica que no creu en l'educació d'elit, que tothom té dret a la formació.

L'orientador explica que les mesures que es prenen per millorar la competència comunicativa en llengua catalana de l'alumnat és l'aplicació d'un Pla Individualitzat. Cada professor ho utilitza com a base per adaptar els continguts de la seva matèria. La família és informada en tot moment d'aquestes mesures mitjançant una entrevista. Malgrat això, no hi ha un treball sistemàtic amb els equips LIC.

Els alumnes nouvinguts no són una prioritat per l'EAP i no aporten massa recursos al respecte ni un seguiment exhaustiu. La realitat és que avui dia les escoles cada vegada són més diverses i el nombre d'alumnes d'origen estranger va en augment, en concret en aquesta escola i globalment a Barcelona, segons la direcció del centre. A més, els recursos que hi ha a l'abast també s'inverteixen en l'atenció als alumnes nouvinguts.

Finalment, la directora comenta que aquesta escola no és un exemple d'inclusió, ja que no hi ha un gran nombre d'alumnes amb dificultats ni nouvinguts. Per aquest motiu, els mestres necessiten tenir més experiència en aquest àmbit i recursos a quant a metodologia, exemples d'experiències educatives i formació.

A continuació es parla sobre les respostes dels alumnes a les preguntes plantejades. S'ha fet una comparativa de les respostes més significatives i rellevants pel projecte que hi han respost.

Parlarem de l'alumne Z, d'origen xinès, que va arribar fa un any i mig a Barcelona i de l'alumne K, d'origen equatorià i recentment arribada a l'escola. Ambdós comenten que tenien moltes ganes d'arribar al centre, en canvi, en Z ja no té tantes ganes com abans d'anar a l'escola i la K continua estant entusiasmada. Ella feia uns mesos que no assistia a l'escola ni al seu país ni a Catalunya (problemàtiques familiars) i, per aquest motiu, tenia ganes de començar. Ell creu que l'escola no es com quan va arribar.

Tractem el tema de les amistats, i la K em parla de la seva amiga, que parla amb ella català i que l'ajuda molt. També que ara té més confiança amb els seus companys que quan va arribar nova. En canvi, en Z em diu que tots són els seus amics però quan li pregunto si vol parlar d'algun d'ells o amb qui té millor relació no em destaca a cap alumne.

El català els hi costa per igual, segons ells, i ho veuen amb una dificultat semblant. En Z se sent més còmode parlant castellà i practica a casa seva per millorar el català. Tanmateix, la K prefereix parlar en castellà i practicar amb una amiga seva de classe el català. Ella creu que pot esforçar-se més, en canvi, en Z creu que s'esforça suficient.

Els dos creuen que les ajudes que reben per part de l'escola, dels mestres i dels companys és adequada i la K considera que està millorant i aquest trimestre ha obtingut millors notes que en el primer trimestre.

Segons les seves percepcions vers l'aprenentatge de la llengua catalana la K és conscient dels seus errors i creu que podria parlar més en català i així millorar, en canvi, en Z pensa que li costa entendre però que en sap força.

Per acabar, parlem dels seus objectius de millora que es plantegen. L'alumna aspira a entendre el català i poder parlar-ho i diu molt convençuda "ho aconseguiré". En Z diu que li costa tot i que li agradaria aprendre a parlar-ho. De forma espontània comunica que vol estudiar més castellà a casa seva, per què barreja les dues llengües quan parla i la seva mare prefereix que aprengui més castellà que català.

Passem a parlar de les dades obtingudes a les observacions. També es realitza una comparativa entre els dos alumnes. Alguns dels ítems han estat transformats per ser preguntats als alumnes per saber quina és la seva percepció de la realitat i què es pot veure en les seves interaccions i intervencions a l'aula.

Pel que fa a l'àmbit acadèmic (vegeu Taula 3) vers l'aprenentatge del català, l'alumna K compren gairebé sempre les instruccions i/o explicacions en català, en canvi, en Z algunes vegades les compren a la primera. Ell barreja les dues llengües gairebé sempre, o sigui, quasi mai fa produccions orals plenament en català. La K les fa algunes vegades en català però quasi mai frases senceres, encara que siguin curtes, li manca vocabulari. No acostuma a barrejar castellà i català, per què parla principalment en castellà. En K sovint fa produccions orals en català, però la Z quasi mai, li has de demanar. La pronúncia dels dos algunes vegades és adequada.

Ambdós, sovint, tenen fluïdesa lectora i gairebé sempre els dos comprenen el que se'ls hi demana quan llegeixen, potser en Z troba més dificultats. En canvi, si ho ha d'explicar ell, no troba les paraules tan fàcilment.

Taula 3

Observació. Sistema de categories acadèmic. (Nom dels alumnes entre parèntesi)

Categories	Freqüència			
	Quasi mai (Z / K)	Algunes vegades (Z / K)	Sovint (Z / K)	Gairebé sempre (Z / K)
Comprensió oral				
Comprèn les instruccions donades en català	-	X/-	-	-/X
Producció oral				
Contesta en català	-	-/X	X/-	-
Fa produccions espontànies en català	-/X	-	X/-	-
Barreja castellà i català	-	-/X	-	X/-
Pronunciació adequada	X/X	-	-	-
Lectura				
Llegeix de forma fluida (to de veu, vocalització, pauses...)	-	-	X/-	-/X
Comprensió lectora				
Compren un text quan llegeix i l'ha d'explicar	-	X/-	-/X	-
Actitud vers l'aprenentatge				
Es mostra receptiu per aprendre	-	X/-	-	-/X
Actitud d'esforç	-	X/-	-/X	-
Fa preguntes i es qüestiona	-	X/X	-	-
Escolta activa	X/-	-	-/X	-
Mostra interès	-	X/-	-/X	-

Pel que fa a l'actitud vers l'aprenentatge, la K es mostra gairebé sempre motivada i receptiva i s'esforça sovint mostrant-ho fent preguntes. Normalment, escolta a l'aula amb alguna excepció. En contraposició, en Z es troba en un moment de desmotivació, poc receptiu i s'esforça algunes vegades. Quasi mai té una escolta activa i mostra interès algunes vegades.

Parlem de l'àmbit relacional (Taula 4). Pel que fa a la interacció, els dos alumnes són reservats i només algunes vegades es mostren comunicatius. L'eficàcia en el moment de parlar la K sovint l'aconsegueix i en Z algunes vegades.

Taula 4

Observació. Sistema de categories relacional. (Nom dels alumnes entre parèntesi)

Categories	Freqüència			
	Quasi mai (Z / K)	Algunes vegades (Z / K)	Sovint (Z / K)	Gairebé sempre (Z / K)
Actitud vers la interacció				
Es mostra amb ganes de comunicar-se	-	X/X	-	-
Es comunica eficaçment, sense titubejar	-	X/-	- /X	-
Actitud vers els companys				
Mostra interès pels companys	-	-	-	X/X
Té amics	-	-	-	X/X
Es relaciona amb la resta d'iguals	-	-	X/X	-
Actitud dels companys vers ells				
El reclamen quan es fan grups	-	X/-	-	-/X
Els companys mostren acceptació	-	X/-	-	-/X
Compten amb ell/a	-	-	X/-	-/X

Tots dos mostren interès pels seus companys gairebé sempre i la K té un grup d'amigues amb les quals més es relaciona i en Z també. Sovint, a l'igual que la K, en Z es relaciona amb els seus iguals. Gairebé sempre compten amb ella per realitzar grups a l'igual que mostren acceptació per la seva persona. En canvi, en Z no és tan acceptat pels seus companys i, a vegades, l'insulten o li fan alguna broma de mal gust. És un alumne introvertit i els seus companys s'aprofiten del seu caràcter. Malgrat això, la majoria de companys es mostren receptius amb ell.

En Z es mostra passiu i amb poques ganes d'interaccionar, en general. Explica que la seva mare està a casa mentre ell estudia i que el seu pare vol que estudiï molt. No acostuma a sortir a jugar amb els seus amics, només quan hi ha vacances i el seu oci és jugar veure sèries a casa.

Discussió i Conclusions

A continuació es discuteix al voltant dels resultats obtinguts segons els objectius plantejats inicialment en el treball d'investigació i s'aporten les conclusions a les quals s'han arribat una vegada comparades les respostes donades i les observacions realitzades amb els objectius que es buscaven assolir amb aquest projecte. Es presenten algunes propostes que es farien en relació a la realitat estudiada i possibles projectes de futur adaptats a la realitat del centre i els alumnes.

Pel que fa a la inclusió de l'alumnat, a l'escola no disposen d'aula d'acollida a causa del reduït nombre d'alumnes nouvinguts escolaritzats al centre. Tot i això, encara que no hi hagi aquest espai físic, alguns alumnes reben el reforç en llengua catalana fora de l'aula ordinària. El que l'informe PISA (2015) diu al respecte és que els alumnes experimenten sentiments d'aïllament davant aquestes situacions i els seus aprenentatges es veuen limitats (Ainscow, 1995). El que va en consonància amb els qui ho qualifiquen de pràctica segregadora (Alegre, Benito & González, 2008).

Els professionals entrevistats s'escuden en el fet que hi ha manca de recursos per atendre aquest alumnat i intenten distribuir els que tenen el millor que poden. Per contra, la directora comenta que els alumnes no volen sortir fora de la classe i així ho expressen. Tanmateix, es continua amb aquesta pràctica.

Per tal de donar una resposta més encertada i específica a les necessitats d'aquest alumnat nouvingut es plantegen propostes que corresponen al que entenem per inclusió (DUA, 2011). La diversitat s'entén quan som conscients que aquest terme és intrínsec als humans i, per tant, crear un currículum i presentar els continguts de diferents formes utilitzant múltiples recursos estem entenent a les persones i l'ensenyament per a tots (UNESCO, 2001).

Segons les observacions realitzades i el que han explicat els professionals, una de les conclusions que es pot extreure és la necessitat d'assessorament als docents vers recursos inclusius de l'alumnat nouvingut. Exemples de bones pràctiques i

metodologies inclusives és una de les claus per fer més accessible a aquest alumnat que per motius lingüístics requereix un suport més intensiu (DUA, 2011). Algunes de les alternatives a l'aula d'acollida o el reforç fora de l'aula poden extreure's del Disseny Universal de l'Aprenentatge (2011) i del document del Departament d'Ensenyament d'Educació Intercultural (2016).

Apropant-nos al pla d'acollida del centre aquest contempla, entre diferents mesures, donar suport a l'alumnat nouvingut amb un company de la classe que li faci la funció de guia durant els primers dies o setmanes. Una proposta interessant seria que aquest paper es podria estendre a l'àmbit lingüístic i acadèmic. El company-guia ajudaria al company nou a aprendre les pautes bàsiques de comportament de la cultura catalana i de l'escola i, a més, practicar i aprendre l'idioma en un àmbit més normalitzat i proper, com és la relació i la comunicació entre iguals.

Els recursos que hem d'abastir per incloure a aquest tipus d'alumnat també són els que s'han de plantejar per atendre a tothom amb igualtat dins de les aules. Utilitzar diversitat de canals per presentar la informació ajuda a comprendre de millor manera la informació encara que hi hagi limitacions amb l'idioma (recursos audiovisuals, experimentals, digitals...).

Al mateix temps és important tenir en compte com es treballa i ser capaços de proposar diferents tipus d'agrupacions més enriquidores per tot l'alumnat. A la secundària és més difícil incorporar o mantenir des de la primària aquestes formes de treballar, tot i això, aporten més beneficis que les classes magistrals o escoltar, copiar i llegir únicament. Alguns exemples que trobem al document d'Educació Intercultural (2016) és el treball cooperatiu (petits grups heterogenis d'alumnes), la co docència, la tutoria entre iguals (alumnes que tutoritzen a companys), el treball per projectes (aprendre continguts d'una manera globalitzada) i, per últim, el treball multinivell (continguts amb múltiples maneres de treballar).

Treballar dins de l'aula és beneficiós per tothom, no només per la persona nouvinguda o amb dificultats. És una manera que els alumnes compreguin que l'escola, la societat i el món és divers i enriquidor i tenim l'oportunitat de poder aprendre coses que no sabem i maneres de fer que no coneixíem gràcies a aquest company nou. També es creen vincles positius entre iguals i s'accepta la diferència perquè és el que ens fa únics i al mateix temps iguals en drets, deures, oportunitats i possibilitats.

D'altra banda, enllaçant amb el tema de la inclusió, el que pretenem quan un alumne nou s'immergeix en el nostre sistema educatiu i, per tant, en la nostra llengua és que sigui un més, segregant-lo de l'aula ordinària no estem guanyant cap de les parts implicades. La immersió lingüística té èxit sempre quan compleixi amb el requisit que s'aprengui la llengua o llengües vehiculars dintre d'un entorn inclusiu. Si s'aprèn la llengua fora de l'entorn d'aprenentatge normalitzat, estem descontextualitzant l'E-A lingüístic i creant petits "guetos" dintre de les escoles o, el que podria ser pitjor, sentiment de soledat i de desvinculació del mateix grup classe. No entrarem en els prejudicis que poden crear aquestes emocions en un alumne adolescent.

La següent proposta que es planteja és la de realitzar dinàmiques per treballar l'empatia sobre els nouvinguts, el no saber com comunicar-se com que no domina l'idioma d'aquell país i el arribar nou a l'escola. L'Obra Social la Caixa té el recurs de EduCaixa que són activitats interactives per treballar diferents continguts i per tots els nivells educatius. Trobem que per l'ESO hi ha una sèrie de làmines per treballar les emocions amb les quals es podria treballar segons quines situacions amb els alumnes per tal que poguessin comprendre com se senten els seus companys en certes situacions. Els alumnes reben xerrades sobre gènere i bullying però es considera important tractar aquests temes a les aules, ja que ells formen part d'aquesta realitat canviant i han de dir molt al respecte i tenen en les seves mans el canvi cap a una mirada inclusiva tant present com futura.

L'escola on s'ha realitzat el projecte es troba amb una realitat que no ha hagut d'encarar fins ara, any rere any la població immigrant és més nombrosa a les seves aules. A la zona on es troba ubicada estan distribuït a les famílies nouvingudes a diferents escoles per evitar un gran nombre d'alumnes amb aquestes característiques concentrats a unes escoles concretes. En un futur es podria entomar el repte d'abordar noves metodologies per aquesta escola per portar a terme una educació més inclusiva el que seria un treball futur d'investigació flexible segons les circumstancies amb les que ens trobem en cada moment i les necessitats que requereixen els alumnes i l'entorn escolar del què tractem.

Pel que fa als aprenentatges i els objectius assolits amb aquest projecte cal dir que ha sigut un treball molt enriquidor que pretén obrir la mirada a les persones més joves del nostre sistema educatiu com són els alumnes i fer veure als mestres i professionals de l'educació que el canvi, la inclusió i la igualtat comença per aquest canvi de paradigma que ens apropa a un món més real del que a vegades creiem que

existeix: la normalitat com a sinònim que tots hem d'aprendre el mateix de la mateixa manera i qui tingui les capacitats o les eines necessàries per assumir-ho és diferent. El que anomenen diferent és justament la normalitat. La riquesa cultural és el que ens pot aportar cada ciutadà d'aquest món, sigui de la part que sigui.

Amb aquest treball de camp s'ha pogut observar i identificar que encara queda molt a fer. Que no tothom creu en la inclusió o que, fins i tot, qui si hi creu en ella, està aplicant metodologies inclusives perquè no ho sap fer i/o creu que ja ho fa.

No ha estat un treball senzill i s'ha pogut observar que els alumnes presenten neguit en certes ocasions vers la llengua i la seva integració dins de l'aula i un dels aspectes rellevants és la visió tradicional que hi ha des de l'escola. S'ha d'obrir la mirada a noves perspectives i metodologies que ens permetin fer més accessible el món a tothom i aquest és el repte que hem d'emprendre per una educació per a tots i de tots.

Es considera que és un treball que pot tenir una continuació i que pot servir d'inspiració a altres persones per comprendre, des d'un context molt concret, que el canvi pot ser real i que és necessari, ja que per poder millorar les formes de veure l'educació s'han d'educar a les properes generacions perquè cadascuna d'elles generi noves perspectives i metodologies per un món més lliure, flexible i accessible.

Referències bibliogràfiques

Ainscow, M., Echeita, G. (2012) *L'Educació inclusiva com a dret. Marc de referència i pautes d'acció pel desenvolupament d'una revolució pendent*. [Consulta: 11 de Març de 2018]. Recuperat de:
https://www.uam.es/personal_pdi/stmaria/sarrio/DOCUMENTOS,%20ARTICULOS,%20PONENCIAS,/Educacion%20inclusiva%20como%20derecho.%20Ainscow%20y%20Echeita.pdf (pp. 4-7)

Ainscow, M. (1995) *Education for all: Making it happen*. [Consulta 22 d'Abril de 2018]. Recuperat de: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9604.1995.tb00031.x>

- Alegre, M. A., Benito, R., González, S. (2008) *De l'aula d'acollida a l'aula ordinària: processos d'escolarització de l'alumnat estranger*. [Consulta: 9 de Desembre de 2017] Recuperat de: <http://www.fbofill.cat/sites/default/files/1566.pdf>
- Carbonell, F. (2006). *L'acollida Acompanyament d'alumnat nouvingut* (Ed. Eumo) Barcelona: Eumo i Fundació Jaume Bofill . [Consulta: 12 de Desembre de 2017]. Recuperat de: <http://www.fbofill.cat/sites/default/files/437.pdf>
- CAST (2011). *Universal Design for Learning Guidelines version 2.0*. Wakefield, MA: Author. [Consulta: 18 de Gener de 2018]. Recuperat de: <http://www.udlcenter.org/aboutudl/udlguidelines>.
- Coelho, E. (2005) *El recién llegado: claves para comprender la experiencia inmigrante*. (Horsori Editorial S.L.). Lasagabaster, D. i Sierra, J.M. (2005). *Multilingüismo i multiculturalismo en la escuela*. Barcelona: Horsori Editorial S.L.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (2016). *De l'escola inclusiva al sistema inclusiu*. [Consulta: 21 de Gener de 2018]. Recuperat de: <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/escola-inclusiva.pdf> (pp. 18-21).
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament (2016). *Educació Intercultural*. [Consulta: 21 de Gener de 2018]. Recuperat de: <http://xtec.gencat.cat/web/.content/projectes/alumnat-origen-estranger/suport-linguistic-social/publicacions/quadern-SLS-educacio-intercultural.pdf> (pp. 8-12).
- Generalitat de Catalunya. Secretaria d'igualtat, migracions i ciutadania (2017-2020). *Pla de Ciutadania i de les migracions*. [Consulta: 24 de Febrer de 2017]. Recuperat de: http://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/05immigracio_refugi/03politiquesplansactuacio/pla_ciudadania_immigracio/pla_2017_2020/ANNEX-v-18.9.17.pdf
- Generalitat de Catalunya Departament d'Ensenyament Secretaria de Polítiques Educatives Subdirecció General de Llengua i Plurilingüisme Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics (2004). *Bases teòriques del Programa d'Immersion Lingüística del Servei d'Ensenyament del Català Secretaria de Politiques Educatives*. [Consulta: 24 de Gener de 2018]. Recuperat de: http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0007/02b4b23d-1e7e-439f-bb4e-0545d91b269a/Dossiero0_pil_rev.pdf
- Institut de Govern i Polítiques Públiques (2008). *De l'aula d'acollida a l'aula ordinària*. Barcelona. [Consulta: 9 de Gener de 2018]. Recuperat de: <http://www.fbofill.cat/sites/default/files/1566.pdf>

- Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) (2016). [Consulta: 18 de Desembre de 2017]. Recuperat de: <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=748>
- Navarro, J.L. y Huguet, A. (2005). *El conocimiento de la lengua castellana en alumnado emigrante de 1º de ESO. Un estudio empírico*. Madrid: CIDE (pp. 255-262). Recuperat de: http://www.revistaeducacion.educacion.es/re352/re352_11.pdf
- Nunez-Mendez, Eva(2013). *Linguistic Minorities and the Right to Languages* [Consulta: 14 de Desembre de 2017]. Recuperat de: http://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1025&context=wll_fac
- OECD (2015), *Immigrant Students at School: Easing the Journey towards Integration*, OECD publishing. [Consulta: 18 de Febrer de 2018]. Recuperat de: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264249509-en>
- PISA (2015). *Los inmigrantes en el sistema educativo de Cataluña* (2016). Anàlisi en base a PISA 2015. [Consulta: 11 de Desembre de 2017]. Recuperat de: http://www.amesfps.com/los_inmigrantes_en_el_sistema_educativo_de_cataluna.pdf
- Generalitat de Catalunya (2004). *Pla per a la Llengua i la Cohesió Social*. [Consulta: 18 de Desembre de 2017]. Recuperat de: <http://www.xtec.cat/serveis/eap/e3900133/pdf/cohesio.pdf>
- UNESCO. (1994): *Declaració de Salamanca. Informe final: Conferència Mundial sobre Necessitats Educatives Especials: Acceso y Calidad*. [Consulta: 27 d'Abril de 2017]. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia. Secretaria de Estado de Educación.
- UNESCO. (2001): *Understanding and Responding to Children's Needs in Inclusive Classrooms: a guide for teachers*. Paris. [Consulta: 16 de Febrer de 2018] Recuperat de: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001243/124394e.pdf>
- Serra, J. M. i Vila Mendiburu, I.(2004) [Consultat: 11 de Gener de 2018] Recuperat de: https://www.researchgate.net/profile/Vila_Ignasi/publication/261703488_Lenguas_escuela_e_inmigracion_en_Catalunya/links/53e3704a0cf22eeecde8eb96.pdf
- Stake, R.E. (2010) *Qualitative Research: Studying How Things Work*. New York: The Guilford Press. [Consultat: 14 d'Abril de 2018] Recuperat de: file:///C:/Users/Jenni%20Santos/Downloads/Qualitative_Research_Studying_How_Things_Work.pdf
- Universitat de Barcelona (2011) *L'acollida d'alumnat immigrant en el sistema educatiu a Catalunya: reflexions i propostes a partir de l'anàlisi del cas de Vic*. N. Simó

(Ed. Racó), *Temps d'Educació 40*. Barcelona: Racó. [Consultat: 8 de Febrer de 2018] Recuperat de: <http://www.raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/viewFile/248250/332363> (pp. 147-162)

Annexos

Annex 1.

Entrevista alumne K.

- Quan fa que has arribat a l'escola? Aquest curs?
- Fa molt que vius a Barcelona? Quant de temps? (mesos, anys)
- Com et vas sentir el primer dia que vas arribar a l'escola? Quines perspectives tenies o com pensaves que seria el teu primer dia?
- Aquests sentiments persisteixen?
- Com et sents a la classe? Els teus companys et tenen en compte? Hi ha algun alumne que puguis considerar a hores d'ara amic teu?
- Com et comunicaves a l'inici amb el teu tutor i els teus companys? Amb quin idioma et sents més còmoda, amb el castellà o amb el català? Per què?
- Com vas aprendre català?
- Com et sents amb l'aprenentatge del català? És complicat per a tu?
- Comprens les explicacions? Algú t'ajuda dins de l'aula? Mestre o company.
- Consideres que tens ganes i t'esforces?
- Creus que pots millorar o que pots fer més per aprendre? O ja ho fas?
- Penses que t'és útil el suport que et donen per aprendre?
- Trobes dificultats que no s'estan cobrint?
- Trobes a faltar algun suport o esforç que podrien fer per tu?
- Què és el que consideres que et costa més? Et falten recursos?
- Com consideres que es podria millorar? Sigui per part teva o part dels altres.
- Quines són les teves perspectives vers l'aprenentatge del català?

Annex 2.

Entrevista alumne Z

- Quan fa que has arribat a l'escola? El curs passat?
- Fa molt que vius a Barcelona?
- Recordes com et vas sentir el primer dia que vas arribar a l'escola? Quines perspectives tenies o com esperaves que seria el primer dia?
- Aquests sentiments persisteixen?
- Com et sents a la classe? Els teus companys et tenen en compte? Tens amics?
- Com et sents amb l'aprenentatge del català? És complicat per a tu?
- I el castellà com ho portes?
- Quin és l'idioma amb el qual et sents més còmode? El castellà o el català? Per què?
- Consideres que tens ganes i t'esforces?
- Creus que pots millorar o que pots fer més per aprendre? O ja ho fas?
- Penses que t'és útil el suport que et donen per aprendre? Afegiries algun més? Prefereixes que t'ajudi un company, un mestre o tots dos?
- La cultura xinesa és molt diferent de l'occidental, consideres que estàs adaptat a la nostra cultura? Per què?
- Creus que el factor cultural influeix en tu inclusió al grup i el centre?
- Consideres que els teus companys i personal docent i no docent del centre t'ho està facilitant?
- Que trobes que podrien fer per tu que no es fa? Et falten recursos?
- Et sents a gust amb el tracte que et donen? Consideres que és facilitador per sentir-te un mes?
- Quin és el teu objectiu vers la llengua catalana? I la castellana?

Annex 3.

Entrevista professional LI.

Dades personals

- Edat
- Formació
- Anys d'experiència
- Anys treballant a aquesta escola o alguna de les seves escoles

Preguntes

- Quants alumnes nouvinguts hi ha a l'escola actualment?
- Quan arriben, quin és el procediment que es duu a terme? Se'ls hi destina al curs que li correspon per edat o se'l realitza alguna prova per comprovar en quina etapa es troben?
- Com contempla el Pla d'Acollida rebre a alumnes nouvinguts?
- Existeix algun altre protocol en el centre per treballar amb els alumnes nouvinguts?
- Normalment aquests alumnes, quan arriben, tenen expedient acadèmic o algun tipus d'informe que ens doni idees de com ha evolucionat durant la seva escolarització?
- No hi ha aula d'acollida a l'escola, llavors quin suport s'acostuma a donar? Dins de l'aula amb suport o sense, atenció individualitzada, en petit grup, etc.?
- Quan aquesta atenció és individualitzada, quins criteris seguim per escollir aquesta opció?
- Quin paper teniu en quant les mesures d'atenció a la diversitat? Qui les decideix i com s'apliquen?
- Hi ha hagut algun conflicte entre nouvinguts i algun altre alumne pel tema cultural o lingüístic?
- Els alumnes tenen alguna assignatura on poder tractar els temes de la inclusió, la igualtat, la diversitat, etc.? O durant el curs es fan xerrades o tallers al respecte?
- Quines mesures específiques s'han adoptat per treballar la immersió lingüística dels alumnes K i Z? (pla de treball, PI, agrupaments, reforç, suports...)
- Pel que fa a les famílies, com es comunica la informació de la necessitat d'ajuda específica als seus fills i en quin moment? (Abans d'implementar el reforç, després de l'avaluació inicial de l'alumne...)
- Des de l'escola, imparteixen o promouen formació específica per treballar amb aquests alumnes?

- L'EAP s'encarrega de guiar-vos i fer observacions sobre aquests alumnes o només en moments concrets? Són alumnes prioritaris d'observació?
- Trebal·leu de manera conjunta amb el centre de recursos o LIC o creieu que teniu suficients recursos materials i personals?
- Quin paper juga la família en aquests processos? Com se'ls involucra?

Annex 4.

Entrevista directora M.

Dades personals

- Edat
- Formació
- Anys d'experiència
- Anys de direcció en aquesta i/o altres centres del mateix consorci

Preguntes

- Com a titular de l'escola, quin és el paper de direcció vers la diversitat cultural?
- Dins la filosofia del centre, com es considera i valora la inclusió?
- I en relació als alumnes nouvinguts?
- En aquest centre no hi trobem gaires alumnes nouvinguts, però sí que la diversitat cultural i social està present a les nostres aules, com s'inculca des de l'escola o es planteja?
- Com es planteja al Projecte Educatiu de Centre (PEC) aquestes intervencions i acollida d'aquest alumnat?
- Participes a la Comissió d'Atenció a la Diversitat? Quin paper tens? Es parla dels alumnes nouvinguts a la CAD?
- Cada quant es redefeixen o es fa una avaluació de les ajudes i els suports?
- Des d'on es tracta i qui tracta l'evolució d'aquests alumnes?

Annex 5.

Observació. Sistema de categories acadèmic.

CATEGORIES	ÍTEMS	FREQUÈNCIA			
		Quasi mai	Algunes vegades	Sovint	Gairebé sempre
Comprensió oral	Compren les instruccions donades en català				
Producció oral	Contesta en català				
	Fa produccions espontànies en català				
	Barreja castellà i català				
	Pronunciació adequada				
Lectura	Llegeix de forma fluida (to de veu, vocalització, pauses...)				
Comprensió lectora	Compren un text quan llegeix i l'ha d'explicar				
Actitud vers l'aprenentatge	Es mostra receptiu per aprendre				
	Actitud d'esforç				
	Fa preguntes i es qüestiona				
	Escolta activa				
	Mostra interès				

Annex 6.**Observació. Sistema de categories relacional.**

CATEGORIES	ÍTEMS	FREQUÈNCIA			
		Quasi mai	Algunes vegades	Sovint	Gairebé sempre
Actitud vers la interacció	Es mostra amb ganes de comunicar-se				
	Es comunica eficaçment, sense titubejar				
Actitud vers els companys	Mostra interès pels companys				
	Té amics				
	Es relaciona amb la resta d'iguals				
Actitud dels companys vers ells	El reclamen quan es fan grups				
	Els companys mostren acceptació				
	Compten amb ell/a				